

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

THE EFFECTIVENESS OF FISCAL POLICY IN UKRAINE AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT UNDER UNCERTAINTY

У статті розглядається вплив фінансової невизначеності як складової частини економічної невизначеності на ефективність бюджетно-податкової політики України на різних етапах її розвитку. Для цього було запропоновано оцінити індекс фінансової невизначеності України шляхом інтеграції трьох показників: розриву між фактичними та прогнозованими бюджетними доходами, розриву між фактичними та прогнозованими бюджетними витратами та обсягом законодавчих змін у фінансовій сфері. Це дало змогу дослідити динаміку фінансової невизначеності в період 2005–2015 рр. та зв'язати її з певними політичними, соціальними та економічними факторами, що спричинили її ріст або падіння. Здійснено оцінку зв'язку фінансової невизначеності з податковими та неподатковими доходами України, державними витратами та деякими макроекономічними показниками.

Ключові слова: індекс фінансової невизначеності, бюджетно-податкова політика, невизначеність економічного розвитку, бюджетна невизначеність, фінансова нестабільність.

В статье рассматривается влияние финансовой неопределенности как составного понятия экономической неопределенности на эффективность бюджетно-налоговой политики Украины на разных этапах ее развития. Для этого была предложена оценка индекса финансовой неопределенности Украины путем интеграции трех показателей: разрыва между фактическими и прогнозированными бюджетными доходами, разрыва между фактическими и прогнозиру-

ванными бюджетными затратами и объемом законодательных изменений в финансовой сфере. Это позволило исследовать динамику финансовой неопределенности в период 2005–2015 гг., а также связать ее с определенными политическими, социальными и экономическими факторами, которые были причиной ее роста или падения. Произведена оценка связи финансовой неопределенности с налоговыми и неналоговыми доходами Украины, государственными затратами и некоторыми макроэкономическими показателями.

Ключевые слова: индекс финансовой неопределенности, бюджетно-налоговая политика, неопределенность экономического развития, бюджетная неопределенность, финансовая нестабильность.

The article discusses the impact of fiscal uncertainty as a component of the economic uncertainty to the effectiveness of fiscal policy in Ukraine. Therefore it was proposed to estimate the fiscal uncertainty index for Ukraine economy. This index includes three main components: the gap between the actual and the predicted budget revenues, the gap between actual and forecast budgetary costs and the quantity of legislative changes in the fiscal sphere. It allows us to research the dynamics of fiscal uncertainty in 2005-2015, and associate it with certain political, social and economic factors, which have been the cause of its rise or fall. In addition, the relation between fiscal uncertainty index and tax, non-tax and some macroeconomic indicators of Ukraine was estimated.

Key words: fiscal uncertainty index, fiscal policy, economic development uncertainty, budget uncertainty, fiscal instability.

УДК 330.3:338.22

Корчева В.І.

аспірант
Одеський національний
університет імені І.І.Мечникова

Постановка проблеми. Дослідження та оцінка ефективності фінансової політики України є актуальною проблемою в умовах сучасного економічного розвитку держави. Одним із факторів, що впливає на результативність бюджетно-податкових заходів, є фінансова невизначеність. Недосконалість бюджетного прогнозування, часті зміни в податковому законодавстві та структурі бюджету, непередбачувані державні видатки, неповнота статистичної інформації в секторі державних фінансів є джерелами фінансової невизначеності, які призводять до соціально-економічних втрат. Оцінка рівня фінансової невизначеності в Україні в період 2005–2015 рр., що була здійснена у статті, дала змогу простежити її вплив на бюджетні доходи,

витрати та макроекономічні показники (такі як іноземні та капітальні інвестиції, рівень споживання, обсяг державного боргу, бюджетного дефіциту та тіншового сектору країни).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційну базу дослідження представлено науковими працями зарубіжних та українських учених, а також статистичними даними Комітету статистики України та Міністерства фінансів України. Так, теоретичне поняття невизначеності вперше запропонував Дж. Кейнс [6]. Зарубіжні вчені Блум, Бейкер та Скотт [8] запропонували сучасну кількісну оцінку рівня економічної невизначеності. Російський дослідник І. Розмаїнський [7] систематизував поняття невизначеності та досліджував проблему

в контексті світової фінансової кризи. В Україні, на жаль, проблема невизначеності залишається відкритою, проте ризики бюджетно-податкової політики розглядаються вченими Е. Балацьким [1], В. Валігулою [2], І. Лютим [3].

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка впливу фіскальної невизначеності на результати бюджетно-податкової політики України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невизначеність економічного розвитку, на жаль, є невід'ємним фактором, що супроводжує національну економіку. Теоретично поняття невизначеності вперше було розкрито Дж. Кейнсом. У своєму трактаті «Теорія зайнятості, відсотку та грошей» [6] він визначає економічну невизначеність як ситуацію, за якої ми не можемо отримати розподіл імовірностей настання тих чи інших подій, тим самим відокремлюючи невизначеність від звичайного ризику. Саме ця концепція слугує базисом для визначення більш вузького поняття – невизначеності фіскальної політики.

Фіскальна невизначеність є ситуацією, коли існування факторів соціально-економічної невизначеності, розподіл імовірності яких ми не можемо отримати повною мірою, впливають на фіскальні індикатори таким чином, що не можна говорити про точний та якісний їх прогноз, а це, своєю чергою, призводить до бюджетних утрат. Такими факторами впливу можуть бути несподівані мітинги та революції, війни та протести, екологічні лиха, несподіваний вихід з економічного, торговельного, валютного союзів, соціально-економічні санкції, знаходження (або, навпаки, втрата) стратегічно важливих джерел корисних копалин тощо. Такі фактори невизначеності здійснюють вплив на фіскальну політичну спрямованість держави: вводяться або скасуються певні податки, розширюється або звужується податкова база, виникають неочікувані додаткові державні витрати та змінюється структура державного бюджету.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що фіскальна невизначеність носить більш спеціалізований характер та включає в себе такі фактори, як законодавча невизначеність та невизначеність державного бюджету. Остання базується на основних інструментах фіскальної політики кожної держави: державних витратах та державних доходах. Така невизначеність проявляється через існування певних факторів невизначеності, як соціально-економічних, так і політичних, що призводять до непрогнозованих відхилень фактичних державних витрат та/або доходів бюджету. Законодавча невизначеність пов'язана з новими нормативними актами в податково-бюджетній сфері, змінами в існуючих законодавчих актах, що є причиною виникнення ситуації фіскальної невизначеності та може впливати на поведінку економічних суб'єктів.

Для того щоб оцінити рівень фіскальної невизначеності, в Україні було розроблено індекс фіскальної невизначеності. Даний індекс включає до себе три основні компоненти: відхилення планових державних витрат від фактичних, відхилення планових державних доходів від фактичних та кількість змін та нових нормативно-правових актів у бюджетно-податковій сфері.

Таблиця 1

Динаміка планових та фактичних державних видатків України в 2006–2014 рр.

	Планові, млн. грн	Фактичні, млн. грн.	Розрив, млн. грн.	Розрив, %	Нормовані значення розриву
2006	179,7	175,2	4,5	2,5	-0,70
2007	174,6	174,2	0,4	0,2	-1,27
2008	253,2	241,5	11,7	4,6	-0,17
2009	274,2	242,4	31,8	11,6	1,58
2010	307,7	303,6	4,1	1,3	-0,99
2011	355,5	333,4	22,1	6,2	0,23
2012	427	395,7	31,3	7,3	0,51
2013	432,9	403,5	29,4	6,8	0,37
2014	462,5	430,1	32,4	7,0	0,43

Джерело: розраховано автором на основі даних Міністерства фінансів України

Як бачимо з табл. 1, державні видатки України, як планові, так і фактичні, мають тенденцію до збільшення. Проте розрив між цими двома показниками веде себе більш хаотично, що дає змогу зробити висновок щодо існування непередбачуваних державних видатків, пов'язаних із невизначеністю. Такими є 2009, 2012 та 2014 рр.

Державні доходи протягом 2006–2014 рр. також зростають, але така тенденція має виняток у 2009 р. та потім у 2012 та 2014 рр. Така поведінка розриву між плановими та фактичними державними витратами та доходами у 2009 р. пояснюється загостренням фінансово-економічної кризи: падінням обсягів виробництва та загальних доходів населення України. Додались до цих факторів також і політична нестабільність та підрив довіри до держави, банківського сектору та песимістичні настрої суб'єктів ринку. Вузька спеціалізація зовнішньої торгівлі України в цей період стала проблемою та зробила економіку країни ще більш уразливішою до зовнішніх умов. Усі ці фактори стали причиною зростаючої залежності країни від зовнішнього фінансування.

Прийняття Податкового кодексу України наприкінці 2010 р. також відобразилось на показниках розриву між запланованими та фактичними державними доходами: починаючи з 2011 р. цей показник починає зростати, досягаючи майже 10% у 2012 р. Зростання показника розвитку в 2014 р.

Таблиця 2

Динаміка планових та фактичних державних доходів України в 2006–2014 рр.

	Планові, млн. грн.	Фактичні, млн. грн.	Розрив, млн. грн.	Розрив, %	Нормовані значення розриву
2006	174,4	171,8	2,6	1,5	-2,88
2007	218,2	219,9	1,7	0,8	16,98
2008	306,2	297,9	8,3	2,7	-2,64
2009	325	288,6	36,4	11,2	-0,94
2010	326,6	314,4	12,2	3,7	-2,43
2011	385,9	398,3	16,1	4,2	-2,34
2012	383	346	37	9,7	-1,25
2013	454,7	442,8	11,9	2,6	-2,65
2014	488,3	456,1	32,2	6,7	-1,86

Джерело: складено автором на основі даних Міністерства фінансів України

можна пов'язати з політичною кризою та воєнними діями на сході країни, що в подальшому спровокувало валютно-економічну кризу, яка триває донині.

Проте відхилення прогнозованих показників доходів бюджету від фактичних не завжди свідчить про ситуацію невизначеності в економіці, що перешкоджає розрахунку точного показника індексу фіскальної невизначеності. Такі розриви можуть пояснюватись також недосконалістю прогнозів, використанням консервативного чи оптимістичного варіанту прогнозування.

Рисунок 1 зображує динаміку кількості нових нормативно-правових актів або змін у діючих законодавчих актах України протягом 2006–2014 рр. у бюджетно-податковій сфері.

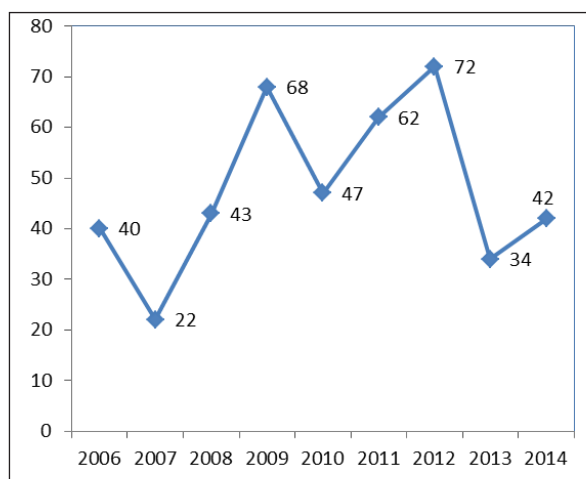

Рис. 1. Динаміка кількості змін у діючих та нових нормативно-правових актах України у бюджетно-податковій сфері протягом 2006–2014 рр.

У даному аналізі була задіяна низка законів щодо законодавчого регулювання різних видів податків (до моменту прийняття Податкового кодексу), а також зміни у Митному кодексі України, Законі про здійснення державних закупівель,

Податковому кодексі України (після 2010 р.) та зміни у Законі про державний бюджет відповідного періоду.

Таким чином, можна побачити, що найбільша кількість змін та нових нормативно-правових актів у бюджетно-податковій сфері перепадає на 2009, 2011 та 2012 рр. Кризові 2008–2009 рр. негативно сказались майже на всіх соціально-економічних показниках країни, тож уряд упровадив низку реформ у податково-бюджетній політиці для пом'якшення наслідків кризи, що знайшло відображення в різкому підвищенні показників обсягу змін та нових нормативно-правових актів починаючи з 2008 р. Проте найбільший показник перепадає на 2012 р.: із прийняттям Податкового кодексу України наприкінці 2010 р. починається зростання цього показника, що досягає свого максимуму в 2012 р. Такий лаг пояснюється більш складними адміністративними процедурами у зв'язку з податковою реформою. Деяке пожвавлення можна побачити також і в 2014 р., що пов'язано з політичною та економічною кризою, а разом із нею – зростаючою кількістю змін у бюджетно-податковій сфері: так, з'являється воєнний збір із доходів фізичних осіб, було скорочено кількість податків, задіяна нова система електронного адміністрування ПДВ, підвищено ставку податків для пасивних доходів тощо.

Враховуючи вищезазначені компоненти, можна побудувати інтегральний індекс фіскальної невизначеності для України.

Таблиця 3

Динаміка індексу фіскальної невизначеності України в 2006–2014 рр.

Рік	Індекс фіскальної невизначеності
2006	-0,2235
2007	-1,6051
2008	-0,0211
2009	2,4705
2010	-0,0126
2011	-0,0226
2012	0,7286
2013	0,1383
2014	-0,0380

Джерело: складено автором

Оцінений індекс фіскальної невизначеності України може приймати як від'ємні, так і позитивні значення. Так, якщо індекс фіскальної невизначеності (далі – ІФН) ≤ 0 , то рівень невизначеності є низьким, а за індексу > 0 показники невизначеності є вищими за середні значення протягом досліджуваного періоду, тобто рівень невизначеності є високим, таким, що потребує окремої уваги.

Від'ємні показники характеризують ситуацію низького рівня невизначеності: фактичні показники бюджетних видатків та доходів несуттєво

відхиляються від прогнозованих показників, а кількість змін та нових нормативно-правових актів у бюджетно-податковій сфері є стабільною. Причому чим більш віддаляється показник індексу фіскальної невизначеності від нуля, тим меншою є фіскальна невизначеність у країні на даний період часу. Отже, позитивні показники індексу свідчать про стан фіскальної невизначеності для національної економіки. Такими є 2009, 2012 та 2013 рр. Причому індекс невизначеності є тим вищим, чим більше позитивне значення він приймає. У даному випадку найбільшу ситуацію фіскальної невизначеності можна було спостерігати в кризовому 2009 р., потім – у період після прийняття Податкового кодексу України в 2012 р. (із лагом у рік) і в 2013 р., який супроводжувався політичною кризою та Революцією гідності.

Рис. 2. Динаміка індексу фіскальної невизначеності України протягом 2006–2014 рр.

Проаналізуємо взаємозв'язок динаміки індексу фіскальної невизначеності в Україні з основними макроекономічними показниками бюджетно-податкової сфери. Для цього ми використали показник кореляції Спірмана. Отримані результати приведено в табл. 4. Із розрахованої таблиці можна побачити, що індекс фіскальної невизначеності України має взаємозв'язок із податковими (особливо з доходами від мита) та неподатковими та прямими іноземними інвестиціями.

Недовиконання плану податкових надходжень у 2012 р. передусім відбулось через скорочення надходжень від ПДВ та акцизного податку на вироблені в країні товари. Сама частка податкових надходжень у цей період була зменшена, але переважно за рахунок надходження коштів від Національного банку України, що спричинило зростання частки неподаткових надходжень до бюджету.

Крім того, відбулись і зміни в структурі податкових надходжень: ставка податку на прибуток підприємств зменшилась із 23% до 21%, а ставки на деякі підакцизні товари підвищились. Це спричинило зменшення надходжень від податку на прибуток підприємств, ПДВ, рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси. При цьому

Таблиця 4

Показники кореляції Спірмана індексу фіскальної невизначеності та основних макроекономічних показників України протягом 2006–2014 рр.

Макроекономічний показник	Значення кореляції
Податкові доходи	0,55
Доходи від ПДВ	0,43
Доходи від податку на доходи фізичних осіб	0,32
Доходи від податку на прибуток підприємств	0,45
Доходи від акцизу	0,45
Доходи від мита	0,65
Неподаткові доходи	0,72
Державні видатки	0,40
Доходи населення	0,05
Споживання	0,15
Прямі іноземні інвестиції	0,55
Капітальні інвестиції	0,50
Бюджетний дефіцит	0,47
Зовнішній державний борг	0,38
Обсяг тіньового сектору	0,32

Джерело: розраховано автором

зросли надходження від акцизів, податку від доходів фізичних осіб та мита.

Річний план дохідної частини бюджету в 2013 р. був невиконаний за всіма податковими статтями. Сама частка податкових надходжень зменшилась унаслідок скорочення частки надходжень від ПДВ на 2,2% та рентної плати та зборів на паливно-енергетичні ресурси на 2,6%.

Основними фіскальними факторами невизначеності, що вплинули на митні доходи країни, є прийняття в 2012 р. Митного кодексу України, невизначеність щодо цін на енергоносії та зміни у митних тарифах. Так, протягом 2006–2014 рр. відбувався ріст вартості енергоносіїв у три основних етапи. Перший етап охоплює 2005–2006 рр., коли російська газова монополія «Газпром» запропонувала оплату за газ по цінам, близьким до європейських (біля 250 дол. за 1 000 куб. м). Другий етап перетинається з фінансово-економічною кризою 2008–2009 рр., коли Російська Федерація ультимативно вимагала погашення боргу від України, погрожуючи непідписанням газового контракту на наступний рік. У результаті цієї газової війни ціна на енергоносії становила для України 360 дол. за 1 000 куб. м. Наприкінці 2009 р. ціна на газ для України впала вже до 208 дол. за 1 000 куб. м, а в 2010 р. становила 305,7 дол. за 1 000 куб. м. Третє підвищення ціни на газ припало на 2014 р.: у результаті політично-економічного конфлікту України з Росією ціна на газ була підвищена до 485 дол. за 1 000 куб. м. Зміни в цінах на енергоносії як джерело невизначеності насамперед вплинули на зростання витрат виробництва підприємств хімічної та металургійної промисловості,

які є джерелом експорту на національному ринку. Близько 85% продукції металургійної галузі йде на експорт, тож зміни через невизначеність на експортоорієнтованих ринках породжують відповідні коливання доходів від мита.

Новий Митний кодекс передбачав спрощення митних процедур, зокрема електронне декларування, можливість оформлення товарів у будь-якому митному органі без прив'язки до місця реєстрації підприємства, скорочення процедури митного оформлення тощо. Проте як і будь-яка реформа, на ефективність кодексу мали вплив і негативні чинники, серед яких – необхідність адаптації до нових умов, реорганізація митної служби, корупція та часовий лаг.

Основним чинником збільшення надходжень від мита в 2012 р. стало збільшення на 24% обсягів сплати ввізного мита. А ріст експорту та імпорту України в 2012 р. супроводжувався такими наслідками, як боротьба із застосуванням «сірих» схем під час імпорту товарів, а також нових правил визначення митної вартості товарів, що ввозяться на територію України.

Фіскальна невизначеність мала значний вплив на митні доходи також через зміни митних ставок. Із 2006 р. середня митна ставка зменшувалась і в 2009 р. становила 4,7%. Таке зменшення призвело до зростання як імпорту, так і експорту. Але в 2009 р. до державного бюджету надійшло на 43,7% менше податків від зовнішньої діяльності порівняно з 2008 р., що пов'язано зі значним скороченням надходжень від імпорту. У 2013 р. відбулась зміна митних ставок відповідно до критеріїв СОТ: запропоновано підвищення ставок ввізного мита в два рази на більшість тарифних позицій, а також встановлено однаковий рівень повної та пільгової ставки ввізного мита на велику кількість товарних підкатегорій. Такі заходи разом із політичною невизначеністю призвели до зменшення обсягів зовнішньої торгівлі України. Так, обсяг імпорту в 2013 р. скоротився на 9,1% порівняно з попереднім роком, а надходження мита становили 87% річного плану. Переважно такий результат було отримано через скорочення надходжень від вивізного мита та мита на нафтопродукти, транспортні засоби та шини.

Індекс фіскальної невизначеності України тісно корелює з неподатковими надходженнями до бюджету країни, тож потребує окремої уваги. Найбільший спад у неподаткових надходженнях до бюджету України можна спостерігати в 2010–2011 рр. і в 2014 р. Частково скорочення неподаткових надходжень бюджету в 2010–2011 рр. було зумовлене перенесенням рентної плати і зборів на паливно-енергетичні ресурси в окрему групу податкових надходжень, а плати за ліцензії та отримані за вчинення консульських дій кошти – до підгрупи «Плати за надання адміністративних

послуг» групи «Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності» неподаткових надходжень» [5]. Першими на зовнішній вплив зреагували доходи від власності та підприємницької діяльності. Значну суму доходів цієї групи (у 2010 р. – 15,5 млрд. грн.) становлять надходження від перевищення валових доходів над видатками Національного банку України.

У 2009 р. частка неподаткових надходжень у державному бюджеті країни зросла на 5,3% порівняно з 2008 та становила 25,6%. При цьому найбільше зростання спостерігалось у таких категоріях, як власні надходження бюджетних установ та доходів від власності та підприємницької діяльності. Основним джерелом перевиконання доходів від власності та підприємницької діяльності став розподіл спеціальних прав запозичення (SDR) МВФ, згідно з яким Україна мала отримати 2,04 млрд. дол. США [4]. Разом із тим значно скоротилися надходження від рентної плати до бюджету, що пов'язано з різким (майже вдвічі) падінням надходжень рентної плати за нафту, що видобувається в Україні.

Зростання частки неподаткових надходжень у 2012 р. пояснюється надходженням коштів, перерахованих Національним банком України в обсязі 26,6 млрд. грн. У структурі неподаткових надходжень значно зменшились частки власних надходжень бюджетних установ та інших неподаткових надходжень. Частка доходів від власності та підприємницької діяльності та адміністративних платежів, навпаки, зросла на 12% та 2,8% відповідно.

У 2013 р. частка неподаткових надходжень продовжує зростати. Це пояснюється зарахуванням до бюджету надходжень від перевищення валових доходів над видатками Національного банку України обсягом 28,3 млрд. грн. У структурі неподаткових надходжень найбільше збільшилась така стаття, як власні надходження бюджетних установ, тоді як усі інші – скоротились.

Треба зазначити, що тенденція до зростання частки неподаткових надходжень у бюджеті не є позитивним явищем, адже свідчить про те, що рівень виробленого в країні ВВП настільки низький, що не забезпечує достатніх податкових надходжень та є показником неефективності податкової системи. Таким чином, фіскальна невизначеність впливає на неподаткові надходження так, що її збільшення викликає зростання неподаткових надходжень та зменшення ролі в бюджеті країни податкових джерел доходів.

Тісний зв'язок має індекс фіскальної невизначеності з прямими іноземними та капітальними інвестиціями. Частково це пояснюється кореляцією ПІІ та капітальних інвестицій із податковими надходженнями. Такий зв'язок є логічним, адже економічна, у тому числі фіскальна, невизначе-

ність завжди розглядалась як фактор впливу на динаміку обсягів ПІІ та капітальних інвестицій. Період 2006–2008 рр. характеризувався як позитивний для інвестиційної активності та супроводжувався зростанням обсягів інвестицій у 2,5 рази, а вже в 2008–2009 рр. (період фінансово-економічної кризи) можна було спостерігати спад майже в 1,5 рази. Найбільше падіння було зафіксоване в 2009 р.: капітальні інвестиції скоротились на 41,5%.

У 2010 р. спостерігалось незначне поживлення інвестиційної активності, але вже в 2011 р. приріст ПІІ скоротився на 2,5%, а в 2012 р. – на 10,6%. У 2013 р. ситуація в інвестиційній сфері погіршилась ще більше: обсяг капітальних інвестицій скоротився на 11,1% порівняно з попереднім роком. Згідно з дослідженням, проведеним Європейською бізнес-асоціацією в грудні 2013 р., у IV кварталі 2013 р. інвестиційний клімат України оцінено в 1,81 із можливих п'яти балів, що стало найнижчим показником за всю історію проведення таких досліджень (із 2008 р.). Таке різке падіння інвестиційного індексу було пов'язано з непідписанням Угоди про асоціацію з ЄС у Вільнюсі, хоча в III кварталі 2013 р. саме очікування її підписання сприяло підвищенню даного індексу (2,39 бали). Таким чином, спад інвестицій приходився на період високої фіскальної невизначеності: 2009, 2012 та 2013 рр., а тісний зв'язок між обсягом ПІІ та капітальних інвестицій свідчить про вплив невизначеності фіскальної політики на цей показник.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, фіскальна невизначеність України має коріння в загальному кейнсіанському розумінні економічної невизначеності. Сама її сутність не передбачає можливість оцінити рівень майбутньої

невизначеності, але є важливим оцінити рівень фіскальної невизначеності в минулому для визначення впливу фактору саме фіскальної невизначеності на бюджетні індикатори. Проведена оцінка довела, що такий вплив є значним, а стабільність у бюджетному законодавстві та вдосконалення методів прогнозування – необхідністю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балацкий Е. Эффективность фискальной политики государства / Е. Балацкий // Проблемы прогнозирования. – 2000. – № 5. – С. 32–45.
2. Валігула В. Соціально-економічне підґрунтя ефективності податкових реформ / В. Валігула // Вісник ТНЕУ. – 2009. – № 1. – 180 с.
3. Бюджетна політика і стабільність соціально-економічного розвитку України / І.О. Лютий, Л.М. Демеденко, Ю.Л. Субботович // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 3.
4. Ривак О. Бюджетно-податкова політика в Україні за роки економічного зростання та в період кризи / О. Ривак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 3. – С. 238–247.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua>.
6. Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей / Дж.М. Кейнс. – М. : Прогрес, 1978.
7. Розмаинский И. Неопределенность и институциональная эволюция в сложных экономических системах: посткейнсианский подход / И. Розмаинский // Вопросы экономики. – 2009. – № 6. – 48 с.
8. Baker, Scott, Bloom N. Measuring Economic Policy Uncertainty // Standford University Working Paper (Palo Alto, California).
9. Bloom N. The Impact of Uncertainty Shocks // Econometrica. – 2009. – № 3 (vol.77). – P. 623–685.